

AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSAS

I. SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Utenos kolegijos (toliau - Kolegija) Akademinės etikos kodeksas (toliau – Akademinės etikos kodeksas) išdėsto etikos vertybes, kuriomis vadovaujasi Kolegijos akademinės bendruomenės nariai (studentai, klausytojai, dėstytojai, mokslininkai, tyrėjai, kiti kolegijos darbuotojai,) ir apibūdina Kolegijos akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykių bei pareigų atlikimo etines normas.

2. Akademinės etikos kodeksas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu (Žin., 2009, Nr. 54-2140), Mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodekso priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijomis, patvirtintomis Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-16, Kolegijos statutu ir kitais teisės aktais.

3. Kolegijos akademinės bendruomenės etikos vertybes ir etikos pažeidimų tyrimo tvarką nustato šis Akademinės etikos kodeksas, Akademinės etikos komiteto nuostatai, Kolegijos darbo tvarkos taisyklės.

4. Akademinės etikos kodekse vartojamos sąvokos:

4.1. **Akademinė bendruomenė** – Kolegijos studentai, klausytojai, dėstytojai, mokslininkai, tyrėjai, kiti darbuotojai, susiję su mokslo ir studijų veikla.

4.2. **Akademinė etika** – visuotinai akademinės bendruomenės pripažintos ir įtvirtintos Kolegijos etikos kodekse akademinės vertybės, užtikrinančios mokslo ir studijų proceso skaidrumą, akademinės bendruomenės narių akademinį sąžiningumą, tarpusavio pasitikėjimą, pagarbą, lygybę, teisingumą, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą ir intelektinės nuosavybės apsaugą.

4.3. **Akademinės etikos klausimus nagrinėjanti institucija** - Akademinės etikos komitetas (toliau – AEK) – Kolegijos Akademinės tarybos sudaryta kolegiali institucija, vykdanči akademinės etikos kodekso priežiūrą.

4.4. **Akademinės etikos vertybės** – akademinis sąžiningumas, atsakingumas, lygybė, teisingumas, nediskriminavimas, atskaitingumas, skaidrumas, tausūs išteklių vartojimas, akademinė laisvė, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumas, pasitikėjimas, pagarbą.

4.5. **Socialiai atsakingas elgesys** – Kolegijos ir jos bendruomenės nario sąmoningas, etikos principais grįstas brandus elgesys ją supančioje – išorinėje ir vidinėje – aplinkoje.

4.6. **Suinteresuotosios šalys** – asmenys, savo veikla ar veiksmais darantys ar galintys daryti tiesioginį ir / ar netiesioginį poveikį Kolegijai ir jos bendruomenės nariams.

4.7. **Rašto darbas** - savarankiškas studijų darbas, skirtas pasirinktos temos analizei, parengtas rašytine forma (referatas, projektinis darbas, kursinis darbas, tyrimo ataskaita, pranešimas, baigiamasis darbas ir kt.).

5. Akademinės etikos kodekso tikslai ir funkcijos:

5.1. sutelkti Kolegijos akademinės bendruomenės narius palaikyti ir puoselėti svarbiausias akademinės vertybes: teisingumą, sąžiningumą, pagarbą žmogui, toleranciją, profesinę, mokslinę bei pilietinę atsakomybę ir etišką elgesį;

5.2. įtvirtinti pagrindinius akademinės veiklos vertybinius principus: tiesos siekimą ir akademinę laisvę bei atsakingą naudojimąsi ja;

5.3. kurti demokratišką, pasitikėjimą bei kūrybingumą skatinančią darbo atmosferą Kolegijoje;

5.4. laikyti Kolegijos akademinės bendruomenės veiklos etinį aspektą svarbia bet kurios veiklos dalimi;

5.5. nubrėžti tolerancijos ribas: išryškinti akademinės etikos požiūriu vengtiną elgesį;

5.6. padėti Kolegijos akademinėi bendruomenei vertinti ir spręsti konkrečias akademinio gyvenimo situacijas, kuriose iškyla etinio pobūdžio klausimai, drausminti Kolegijos bendruomenės narius, nubrėžti atsakomybės ribas.

II. SKYRIUS

BENDROSIOS ETIKOS NORMOS

6. Kolegijos akademinė bendruomenė naudojasi akademinė laisve, reiškiančia bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūruojamai išreikšti konstruktyvią kritiką, pasirinkti mokslo, meno ir pedagoginės veiklos metodus ir priemones bei apsaugą nuo varžymų ir sankcijų už savo tyrimų rezultatų ir įsitikinimų skelbimą. Atsakingas naudojimasis šia teise reikalauja, kad visi bendruomenės nariai pripažintų šią teisę vieni kitų atžvilgiu, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Kolegijoje. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:

6.1. nepakantumas kitokiai studentų ar kolegų nuomonei bei argumentuotai kritikai;

6.2. Kolegijos akademinės bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus Kolegijos bendruomenei, jos padaliniams ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba sąmoningas ribojimas;

6.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba sąmoningas ribojimas;

6.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose ar bandymuose, kurių pasekmė yra žala žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai.

7. Priklausymas Kolegijos akademinėi bendruomenei įpareigoja paisyti bendrųjų Kolegijos interesų, būti jai lojaliu ir pagal galimybes prisidėti prie jos keliamų studijų ir mokslinių tyrimų tikslų įgyvendinimo. Todėl etiniu požiūriu Kolegijos bendruomenės nariai privalo:

7.1. laikytis Kolegijos studijų ir mokslinių tyrimų strategijos, konstruktyvią kritiką išsakyti visų pirma savo bendruomenei, jos savivaldos institucijoms;

7.2. aktyviai palaikyti akademinio sąžiningumo standartus mokymo ir mokslo tiriamojame veikloje;

7.3. prisiimti atsakomybę už sklandų Kolegijos darbą;

7.4. inicijuodamas ir (ar) vykdydamas projektus, siejamus su Kolegijos vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems Kolegijos interesams;

7.5. netoleruoti atvejų, kurie gali būti susiję su korupcija, sukčiavimu ar mėginimu daryti neteisėtą poveikį Kolegijos bendruomenės nariui;

7.6. nesinaudoti balsavimo teise, kai Kolegijos savivaldos institucijose sprendžiamas šeimos nario ar verslo partnerio finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas;

7.7. nenaudoti Kolegijos vardo, darbo ar studijų joje politinei, religinei veiklai.

8. Kolegijos akademinės bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo, nediskriminavimo, kolegialumo, ir akademinio solidarumo principais. Akademinę etiką pažeidžia:

8.1. studentų ar kolegų diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

8.2. studentų ar kolegų diskriminavimas dėl dalyvavimo politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje ar sportinėje veikloje;

8.3. priekabiavimas prie bendruomenės narių – kai dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka, taip pat kai toleruojamas žmogaus teises pažeidžiantis ir orumą žeminantis elgesys;

8.4. bendruomenės nario žeminimas, naudojantis savo, kaip dėstytojo arba administratoriaus, viršenybe;

8.5. konfidencialios informacijos paviešinimas ar viešas aptarinėjimas apie Kolegijos bendruomenės narius, išskyrus atvejus, kai pagal nustatytą tvarką asmuo pretenduoja eiti pareigas ir jo akademinų, karjeros pasiekimų, patirties, profesinių ar asmens savybių aptarimas yra būtinas dėl tinkamumo eiti pareigas vertinimo.

9. Dėstytojų ir kitų darbuotojų tarpusavio santykiai orientuojami į studijų bei mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Akademinę etiką pažeidžia:

9.1. kai profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose sandoriuose, nuslepia visiems darbuotojams skirta informacija, eskaluojami smulkmeniški konfliktai bei intrigos;

9.2. kai dėstytojas studentų akivaizdoje nepagarbiai atsiliepia apie nedalyvaujančio kolegos pedagoginius gebėjimus, pažiūras ir asmenines savybes;

9.3. kai rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, pedagoginį vardą, apdovanojimą ar kolegos veiklos pripažinimą kitokiomis formomis remiamasi asmeniniu ar politiniu aspektu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendento savybėmis;

9.4. kai daromas spaudimas kolegai ar studentui, siekiant nepelnyto įvertinimo arba norint nuslėpti nesąžiningus akademinus veiksmus;

9.5. kai paviešinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie kolegas ar pavaldinius;

9.6. kai Kolegijos dėstytojo vardas žeminamas sistemingai pažeidžiant akademinę drausmę.

10. Kolegijos materialiujų ir nematerialiujų išteklių naudojimas turi būti tausojantis, atsakingas ir skirtas Kolegijos, kaip institucijos, priimtiems įsipareigojimams vykdyti. Šią nuostatą pažeidžia:

10.1. materialinių bei finansinių Kolegijos išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar veiklai, nesusijusiai su akademinė veikla Kolegijoje;

10.2. piktnaudžiavimas Kolegijos ištekliais vykdant projektus.

III. SKYRIUS

PEDAGOGINĖS VEIKLOS ETIKA

11. Dėstytojo santykis su studentais grindžiamas akademinio bendradarbiavimo ir skaidrumo principais. Susisaistymas neakademinio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Šiuos principus pažeidžia:

11.1. studento ar dėstytojo siekimas užmegzti neakademinis santykius atitinkamai su dėstytoju ar studentu, kai sieja dėstomas kursas, baigiamasis darbas ar kitoks tiesioginis akademinis santykis, siekiant gauti iš to naudos;

11.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo (turint tiesioginių, glaudžių ryšių, santykių), verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas baigiamajam darbui ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;

11.3. tiesiogiai ir netiesiogiai (per kitus asmenis) įteiktų dovanų, neakademinio arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais kursais, reikalavimas ir / ar priėmimas iš akademinės bendruomenės narių.

12. Studento žinių, gebėjimų bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo kurso tikslais:

12.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti ir pranešti AEK apie studentų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, fabrikavimas, egzaminų, įskaitų ir kitų vertinimo rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzamino ar vertinimo metu, svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rengiant rašto darbus kitiems studentams, rašto darbo pirkimas ir jo pateikimas akademinės bendruomenės nario vertinimui, to paties įvertinto rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kitą kursą ir pan.;

12.2. dėstytojas privalo mažinti galimybes pasireikšti studentų akademiniam nesąžiningumui atsiskaitymų metu;

12.3. dėstytojas neturi reikalauti asmens duomenų iš studento ar dėstytojo grupinėse diskusijose, išskyrus Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme numatytais atvejais;

12.4. dėstytojas privalo saugoti studento asmens duomenis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatyta tvarka;

12.5. dėstytojas privalo vengti studento žinių įvertinimus sieti su studento dalyvavimu (nedalyvavimu) dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje;

12.6. dėstytojas privalo vertinimo metu sudaryti tinkamas sąlygas studentams, turintiems specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, regėjimo, klausos, judėjimo ir kitą negalia), kad jie galėtų atlikti užduotis.

13. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą paviešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:

13.1. atskleisti informaciją tretiesiems asmenims apie studento akademinis įvertinimus ar nuobaudas, tik esant studento rašytiniam sutikimui ar teisiniam pagrindui dėl numatomos žalos kitiems asmenims;

13.2. vengti aptarinėti įvairius studento pasiekimus, išskyrus tais atvejais, kai vertinamos studentų apeliacijos, aptariami egzaminų ar įskaitų rezultatai ir kiti akademiniai klausimai, kurių objektyvus sprendimas akivaizdžiai pateisina jų aptarimą;

13.3. naudoti privataus pobūdžio informaciją mokymo ar mokslinio tyrimo tikslais, tik gavus studento rašytinį sutikimą;

13.4. užtikrinti, kad pastabos apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinamos tretiesiems asmenims.

14. Dėstytojas privalo elgtis korektiškai kitų dėstytojų ir darbuotojų atžvilgiu, viešai, girdint studentams nekritikuoti jų darbo, sąmoningai nemenkinti dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su darbu nesusijusių motyvų.

IV. SKYRIUS

MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA

15. Mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningu tyrimu ir tiesos siekimu, o tyrėjo elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Mokslinis tyrimas neturi daryti žalos visuomenei ir aplinkai. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu mokslinės veiklos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdydami mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą mokslinėje veikloje pažeidžia:

15.1. Padirbinėjimas, klastojimas arba manipuliavimas (pavyzdžiui, nesamų duomenų sukūrimas, esamų duomenų koregavimas siekiant pagerinti ar pabloginti rezultatus). Būdingi padirbinėjimo, klastojimo arba manipuliavimo atvejai:

15.1.1. padirbti parašai, pažymos, ataskaitų duomenys ar rezultatai ir kiti dokumentai (pavyzdžiui, akademinis užduočių (laboratorinių, kursinių ir kitų darbų) duomenys ar rezultatai);

15.1.2. nurodytas nesamas šaltinis, klaidingas šaltinio puslapis, tinklalapio lankymo data arba kitas šaltinio aprašo duomuo;

15.1.3. gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei ir / ar klausimams, ir / ar tyrimo išvadų nutylėjimas;

15.1.4. sąmoningas klaidinančios informacijos apie empirinio tyrimo metodiką pateikimas;

15.1.5. nepagrįstas (nepelnytas) bendraautorystės primetimas studentams, kolegoms, pavaldiniams ar vadovams;

15.1.6. mokslinėje veikloje talkinusių asmenų intelektualinio ir / ar finansinio įnašo nepagrįstas neigimas arba nutylėjimas.

15.2. Empirinio tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio vagystė arba sąmoningas sugadinimas.

15.3. Plagijavimas, t. y., idėjų, duomenų ar tekstų nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t. y., svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

15.3.1. pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kito pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

15.3.2. perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.

15.4. Nekorektiškas, tendencingas kolegos darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų.

15.5. Pagalba kitam atliekant akademinis veiksmus, pažeidžiančius akademinio sąžiningumo principą.

15.6. Akademinis kyšininkavimas, t. y., atlygio už akademinės paslaugas siūlymas arba davimas (asmeninis arba grupinis).

V. SKYRIUS

STUDENTŲ IR KLAUSYTOJŲ AKADEMINĖS VEIKLOS ETIKA

16. Studentai ir klausytojai studijų procese vadovaujasi akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą studijų procese pažeidžia:

16.1. nusirašinėjimas arba leidimas kitam nusirašyti;

16.2. nepranešimas apie pastebėtus akademinės bendruomenės narių akademinio nesąžiningumo atvejus;

16.3. pasakinėjimas, ruošinukų naudojimas, elektroninių ar virtualiojo ryšio priemonių, kitų technologijų naudojimas, siekiant nepelnyto vertinimo rezultato, egzaminatoriaus nurodymų dėl vertinimo tvarkos nepaisymas;

16.4. plagijavimas, t. y. svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo;

16.5. pasinaudojimas kito asmens darbu ar jo rezultatais atsiskaitymo metu;

16.6. to paties rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kelis kursus (kelis kartus);

16.7. studento atsiskaitymas už save pasitelkiant kitą asmenį ar atsiskaitymas už kitą asmenį ir kt.

17. Kiekvienas studentas, įstojęs į Kolegiją, pasirašo Studento sąžiningumo deklaraciją (1 priedas), kuri galioja visą studijų sutarties galiojimo laikotarpį ir yra neatsiejama studijų sutarties dalis. Šią deklaraciją gali pasirašyti ir klausytojai. Taip pat Kolegija gali taikyti pasižadėjimo sąžiningai elgtis kiekvieno atsiskaitymo metu tvarką (pavyzdžiui, atsiskaitymo raštu pirmame lape nurodyti studentams užrašyti šį sakinį: „Įsipareigoju savarankiškai ir sąžiningai atlikti šio atsiskaitymo užduotis.“), atlikti garso ir / ar vaizdo įrašą.

18. Studentai ir klausytojai įsipareigoja naudoti Kolegijos infrastruktūrą ir kitus išteklius atsakingai, tausiai ir pagal paskirtį.

19. Studentai ir klausytojai įsipareigoja gerbti visus Kolegijos bendruomenės narius, nediskredituoti Kolegijos vardo.

VI. SKYRIUS

AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

20. Kodeksas, jo papildymai ir pakeitimai pateikiami viešai Kolegijos interneto svetainėje Kolegijos bendruomenės diskusijai ir tvirtinami Kolegijos Akademinės tarybos sprendimu esant bendram akademinės bendruomenės pritarimui.

21. Etikos pažeidimų nagrinėjimo tvarką Kolegijoje nustato Kolegijos akademinė taryba.

22. Kolegijos bendruomenės nariai su etikos principais ir jų įgyvendinimo nuostatas reglamentuojančiais dokumentais supažindinami viešai Akademinės etikos kodeksą skelbiant Kolegijos interneto svetainėje. Kiekvienas Kolegijos dėstytojas, mokslininkas, tyrėjas pasirašo Sąžiningumo deklaraciją pradėję eiti pareigas (2 priedas) ir ji yra neatsiejama darbo sutarties dalis.

23. Kolegija gali organizuoti savo bendruomenei etiško elgesio mokymus, skelbti praktinius leidinius apie akademinės etikos principų įgyvendinimą.

24. AEK savo veiklos nuostatuose apibrėžia prašymų, pranešimų ar kitos informacijos apie etikos pažeidimus nagrinėjimo tvarką, sankcijų nustatymo kriterijus ir kitas nuostatas, padedančias objektyviai ir teisingai įvertinti aplinkybes ir pateikti sprendimo siūlymą.

25. Kolegijos darbo tvarkos taisyklėse gali būti apibrėžta, kad jei padarytas nusizengimas neužtraukia atsakomybės pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą ar kitokios atsakomybės, galima perduoti svarstyti AEK ir taikyti AEK nuostatuose numatytas sankcijas.

VII. SKYRIUS

AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIEŽIŪRA

26. Kodekso priežiūrą vykdo AEK, vadovaudamasis šio kodekso nuostatomis ir AEK nuostatais.

27. AEK sudaromas iš trijų suinteresuotųjų šalių grupių lygiomis dalimis: darbuotojų, studentų ir socialinių partnerių:

27.1. Kiekvienas fakultetas pasiūlo į AEK po vieną darbuotoją, iš kurių Kolegijos Akademinė taryba AEK nariais patvirtina tris daugiausia Kolegijos akademinės tarybos narių balsu surinkusius narius;

27.2. Kolegijos studentų atstovybė skiria į AEK po vieną narį, atstovaujantį kiekvieną Kolegijos organizuojamą studijų pakopą arba fakultetą, bet ne daugiau kaip tris narius;

27.3. Vieną narį į AEK skiria Darbo taryba arba po vieną socialinį partnerį siūlo fakultetai.

28. AEK narius trejiems metams tvirtina Kolegijos Akademinė taryba. AEK nariai pirmojo posėdžio metu pasirašo Nešališkumo deklaraciją (3 priedas).

29. AEK nariai gali eiti pareigas ne ilgiau kaip dvi kadencijas iš eilės. AEK dirba vadovaudamasis AEK veiklos nuostatais, kuriuos tvirtina Kolegijos Akademinė taryba. AEK į posėdžius turi teisę kviešti ekspertus.

30. AEK nariai turėtų atitikti šiuos reikalavimus: nepriekaištinga reputacija, patirtis akademinės etikos principų įgyvendinimo srityje.

31. Kolegijos studentų atstovybė gali sudaryti atskirą studentų galimų etikos pažeidimų nagrinėjimo komisiją / komitetą.

32. AEK priima ir svarsto prašymus, pranešimus ar informaciją apie galimus akademinės etikos pažeidimus AEK nuostatuose nustatyta tvarka.
